

VADERS BIJ DIEREN.

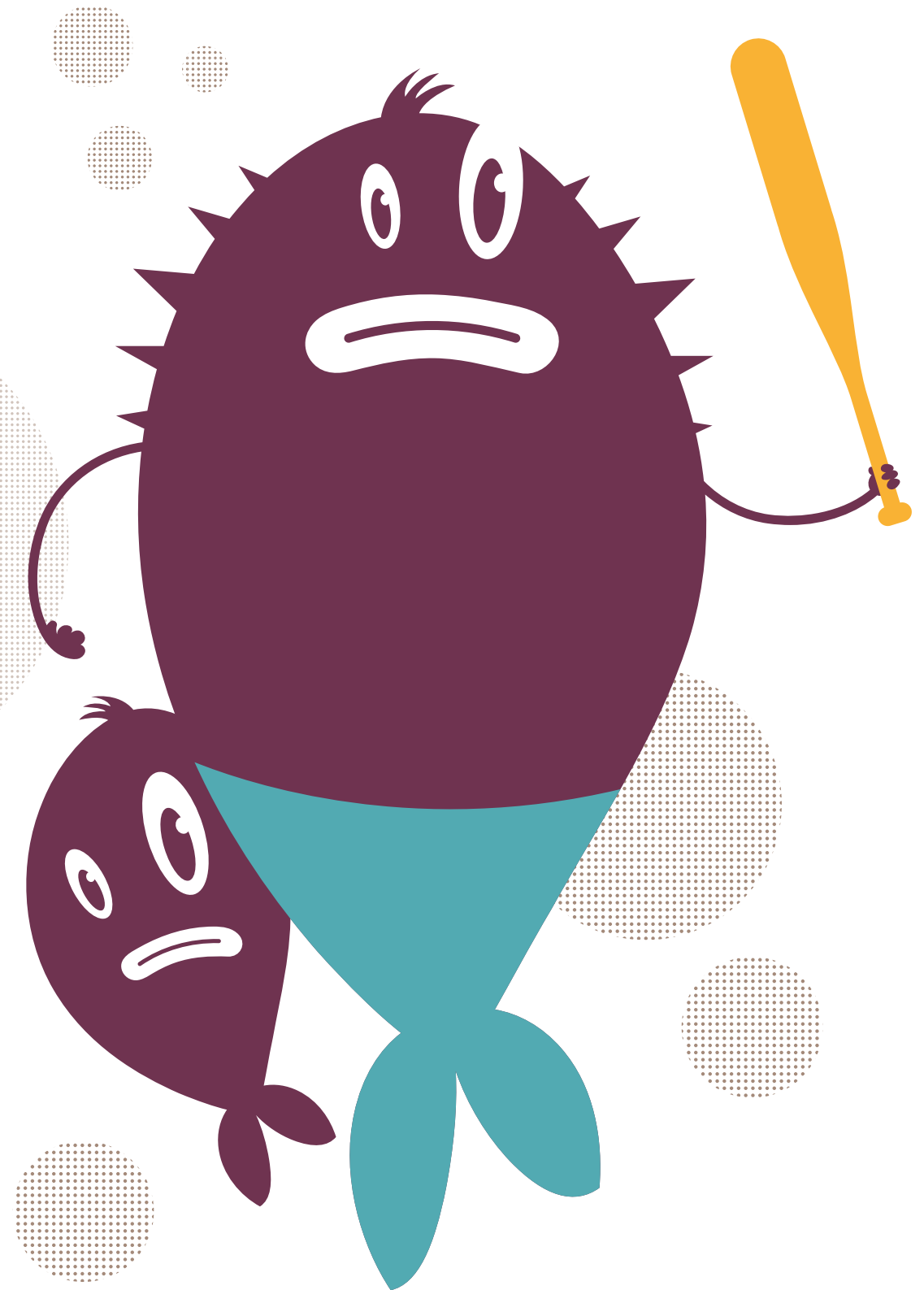
MISSCHIEN DAT JE JE SCHAAMT ALS JE MET JE KIND DOOR DE DIERENTUIN LOOPT. DE MANNETJES-APEN SCHREEUWEN NAAR JE, DE WALRUS LACHT JE UIT EN DE MANNETJESNEUSHOORN DRAAIT JE MINACHTEND DE RUG TOE. MAAR LAAT ZE MAAR LACHEN. ER ZIJN NAMELIJK OOK VEEL GOEDE VADERS IN HET DIERENRIJK.

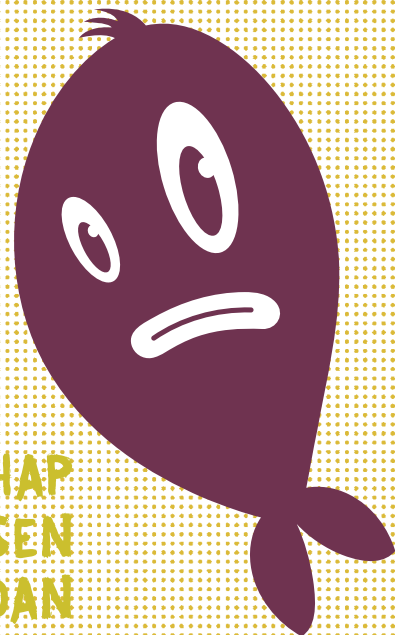
PINGUÏNS

Nadat het vrouwtje van de keizerspinguïn haar ei gelegd heeft, geeft ze het aan de vader, die het ei op zijn voeten neemt en uitbroedt. Dit neemt twee tot drie maanden in beslag. In die tijd eet de pinguïnvader niets en verliest hij de helft van zijn gewicht.

KLAUWAAPJES

Bij veel soorten kleine Zuid-Amerikaanse klauwaapjes helpen de vaders hard mee met het dragen en verzorgen van de kleintjes, zodat de moeder energie kan sparen om snel opnieuw zwanger te raken. Bij de tamarijn-, marmoset- en titi-aapjes >

WAT VADERSCHAP BETREFT LIJKEN MENSEN MEER OP WOLVEN DAN OP MENSAPEN

zijn de vaders erg zorgzaam; zij dragen vaak een kleintje op de rug. Bij de titi-aapjes hebben de kleintjes zelfs een voorkeur voor de vaderaapjes.

ZWANEN, GANZEN EN SOMMIGE EENDEN

Bij veel watervogels zijn de mannetjes heel zorgzaam voor de kinderen. Zo vliegen veel eenden in een lijn achter elkaar. De mannetjes vliegen meestal aan het eind, om de jonge dieren in de gaten te houden.

ZEEPAARDJES

Bij zeepaardjes legt het vrouwtje de eitjes in de buidel van het mannetje. Het mannetje bevrucht de eitjes en draagt ze met zich mee tot ze uitkomen.

BEVERS

Vaderbevers beschermen hun pasgeboren baby's en kunnen niet wachten tot ze groter zijn. Dan leren de vaders hun kinders hoe je een dikke boom doorknaagt en hoe je van de takken een dam kunt bouwen.

VADERWOLVEN

Wat vaderschap betreft lijken mensen meer op wolven dan op mensapen. Vaderwolven beschermen, voederen en spelen met hun pups.

VLEERMUIZEN

Het mannetje van de Dayak fruitvleermuis produceert zelfs melk. Het is echter nog nooit waargenomen dat een mannetjesvleermuis een kleintje aan de borst neemt. *

IK HEB IETS
NODIG DAT
STERKER IS
DAN KOFFIE,
MAAR MINDER
STERK RUIKT
DAN EEN
LUIER

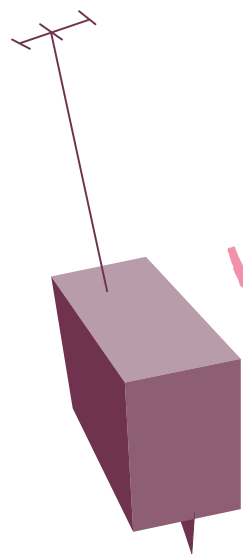
DE EVOLUTIE VAN DE VADER.

VADERS BIJ ZOOGDIEREN ZIJN ALFAMANNETJES MET ENORME GEWEIEN OF EEN MOOIE STEKELSTAART, DIE RESPECT VERDIENEN, ALS EERSTE MOGEN ETEN EN ELKE NACHT SLAPEN ALS EEN ROOS. MENSENVADERS WORDEN IN DE POPULAIRE CULTUUR – ZOALS IN TELEVISIE-SERIES EN FILMS – STEEDS VAKER AFGESCHILDERD ALS INCOMPETENT, ONVERANTWOORDELIJK EN KINDERACHTIG. DENK AAN HOMER SIMPSON. WAAR GING HET MIS IN DE EVOLUTIE VAN DE VADER?

ALFA-MANNETJES

Veel vaders zullen zich een beetje mislukt voelen wanneer ze naar een natuurfilm kijken met vaderleeuwen met machtige manen, vadergorilla's met een krachtige uitstraling en vaderherten met grootse geweien. In de dierenwereld hebben de mannetjes het voor het zeggen. Ze krijgen de lekkerste hapjes, er staan meerdere vrouwtjes tot hun beschikking en hun kinderen halen het niet in hun hoofd om ze lastig te vallen.

Dat zoogdierenvaders niet trouw zijn aan één vrouwtje en niet voor hun kinderen zorgen, is biologisch gezien goed te verklaren. Omdat de bevruchting van zoogdiereneitjes in het lichaam plaatsvindt, kan een zoogdierenmannetje allereerst niet zeker weten of hij wel de vader van een jong is. Een ander mannetje kan hem voor zijn geweest. Ten tweede zijn zoogdierenvrouwtjes lang zwanger. En zwangerder kan je een zwanger vrouwtje niet maken. Een potent >

HET LIGT VOOR DE HAND TE DENKEN DAT VADERLIJK GEDRAG NIET IN ONZE NATUUR ZIT

mannelijke verdoet kostbare tijd als hij maandenlang indruk probeert te maken op een vrouwtje dat al zwanger is. Hij kan zijn tijd beter gebruiken om stiekem wat andere vrouwtjes te bevruchten. Ten derde zijn zoogdierenbaby's afhankelijk van moedermelk. Al zou een mannetje voor zijn kroost willen zorgen, dan zou hij de kans niet krijgen, want de kleintjes liggen voortdurend aan de moederborst. Er zit voor zo'n vader na een seksueel avontuurtje weinig anders op dan als een lonesome cowboy de wildernis in te trekken, op zoek naar nieuwe romantiek.

MENSAPEN

De vaders bij onze nauwe verwanten, de mensapen, hebben weinig interesse in zwangere vrouwtjes en in jonge aapjes. Sterker nog, ze weten in feite niet eens dat ze kinderen hebben. Bonobo-, chimpansee-, gorilla- of orang-oetanvaders zijn in de verste

verte geen zorgende vaders. Omdat wij genetisch gezien zo lijken op chimpansees en bonobo's, ligt het voor de hand om te denken dat vaderlijk gedrag niet in onze natuur zit. Maar dit is niet waar.

KLAUWAAPJES EN WOLVEN

Genetisch gezien lijken mensen misschien veel op chimpansees, wat vaderlijk gedrag betreft doen ze dat niet. Het gedrag van mensen lijkt meer op dat van klauwaapjes en wolven, waarbij een groep dieren de zorg voor de jongen deelt. Bij de monogame titi-aapjes helpen de mannetjes zelfs bij de bevalling en eten ze de placenta op om vervolgens daarna het merendeel van de tijd hun kinderen te dragen. Het is biologisch slim wat ze doen. Doordat de vaders de moeders werk uit handen nemen, houden de moeders energie over om borstvoeding te geven en om snel weer zwanger te

COÖPERATIEF OUDERSCHAP EN SLIMHEID

Volgens antropologen Sarah Hrdy en Carel van Schaik is de enorme technologische voorsprong van mensen op apen het gevolg van coöperatief ouderschap, waarbij meerdere volwassenen de zorg voor de kinderen delen.

Chimpansees zijn niet zo veel dommer dan mensen; je kunt een slimme chimpansee veel leren. Het grote verschil tussen chimpansees en mensen is dat een chimpansee zijn kennis niet deelt met andere chimpansees. Chimpansees kijken dingen van elkaar af, maar ze leren elkaars niks. Zouden ze dat wel doen, dan zouden ze waarschijnlijk tot meer in staat zijn.

Dat mensen wél hun kennis delen is volgens de antropologen een bij-effect van de gedeelde zorg voor hun kinderen. Om een systeem van coöperatief ouderschap te laten werken, is het namelijk belangrijk dat mensen elkaars intenties en emoties goed kunnen lezen. Een kind moet begrijpen dat hij een volwassene kan vertrouwen. Een volwassene moet kunnen zien dat een kind hulp of genegenheid nodig heeft. Doordat mensen elkaars intenties en emoties kunnen lezen, kunnen ze elkaar ook veel leren.

worden. Op deze manier krijgen zorgende vaders meer nakomelingen dan overspelige vaders.

De vrouwtjes van de tamarijnaapjes krijgen twee keer per jaar een tweeling en kunnen letterlijk niet zonder de hulp van mannetjes of andere apen die de kleintjes kunnen dragen. De kinderen van een mannetje dat zijn vrouwtje verlaat voor een ander vrouwtje, zullen niet allemaal overleven. Op deze manier is het zorgende vaderschap ook bij de mensen geëvolueerd. Zorgende vaders hadden meer nakomelingen, waaronder jongens met een vaderlijke aanleg. >

EEN MOEDER MET MEERDERE KINDEREN KAN NIET ZONDER HULP

Mensenmoeders krijgen meer kinderen dan chimpanseemoeders. Een moeder met meerdere kinderen kan ook niet meer zonder de hulp van een man, zussen, broers of ouders. Dit verklaart volgens sommige antropologen de wanhoop die moeders kunnen voelen als ze het idee hebben er wél alleen voor te staan.

Mensenvaders zijn misschien niet zo trouw en toegewijd als de vaders van de monogame titi-apen, maar meer onderdeel van coöperatief ouderschap. Zoals bij de tamarinaapjes, waar niet alleen de vaders en moeders de kinderen verzorgen, maar ook oma's, opa's, tantes, ooms, broers, zussen en vrienden meehelpen. Bij mensen zijn het vaak de oma's en soms vaders en opa's die veel helpen in de zorg.

Waar het om gaat, is dat het zorgende vaderschap diep in de natuur zit van iedere man. Het is niet onnatuurlijk om voor kinderen te zorgen. *

ER IS GEEN
SCHROEFJE DAT IK
NIET KAN VINDEN

ER IS GEEN BRIL
DIE IK NIET KAN
REPAREREN

ER IS GEEN
IKEA-KAST DIE
IK NIET IN ELKAAR
WIL TRAPPEN

VADERSCHAP IN VERSCHILLENDE CULTUREN.

HET GEVOEL VAN WAT 'GOED' EN WAT 'SLECHT' IS, WORDT VOOR EEN GROOT DEEL BEPAALD DOOR CULTUUR. HET BEELD VAN EEN 'GOEDE MOEDER' IS UNIVERSEEL: EEN MOEDER DRAAGT EN ZOOGT HAAR BABY EN BESCHERMT DIE ALS EEN LEEUWIN. HET BEELD VAN DE 'GOEDE VADER' IS VEEL DIVERSER EN VERSCHILT VAN CULTUUR TOT CULTUUR. BIJ HET ENE VOLK STAAT EEN VADER VOOR DISCIPLINE EN STATUS, BIJ HET ANDERE VOOR GEVOELIG EN GEÏNTERESSEERD.

DE AKA

De Aka zijn jager-verzamelaars uit Afrika. Hier zijn de vaders betrokken bij de opvoeding van hun kinderen. Ze knuffelen hen veel, meer nog dan de moeders. Centraal staat dat een jong kind altijd door iemand gedragen wordt. Het wegleggen van een baby

in een wiegje zien Aka-vaders als een vorm van verwaarlozing. Aka-kinderen zijn over het algemeen gek op hun vaders.

DE KIPSIGIS

De Kipsigis is een volk van veehoeders uit Kenia. Tegenwoordig leven ze >

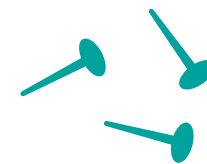

krachten van het kind verminderen als je ze in de ogen staart. Deze vaders zien hun rol vooral als die van kostwinner en opvoeder. Ze betalen voor de school en de dokter en zorgen ervoor dat hun kinderen gehoorzamen en respect betuigen aan ouderen.

DE ACHÉ

De Aché-indianen zijn jager-verzamelaars uit de grote regenwouden van Paraguay. Zij delen niet alleen voedsel en zorg, maar ook het vaderschap. Bij de Aché kunnen kinderen meerdere 'biologische vaders' hebben. De Aché denken namelijk dat sperma het ongeboren kind voedt. Iedere man die seksueel contact heeft in het jaar voorafgaand aan de geboorte van een vrouw, wordt daarom beschouwd als vader. Zo'n vader geeft de zwangere vrouw te eten en helpt ook na de geboorte mee in de zorg voor

voornamelijk als boeren en telen ze thee. Het eerste levensjaar raken de vaders hun kinderen niet aan. Ze denken dat het omgaan met kleine kinderen hun mannelijkheid aantast. Kipsigis-vaders kijken hun kinderen niet aan omdat ze geloven dat de

het kind. En hoe meer vaders, hoe beter, zo blijkt. Bij 85% van de kinderen met meerdere vaders overleeft een kind het tiende jaar. Bij kinderen met één vader is dat maar 70%. Ook bij andere Zuid-Amerikaanse indianenstammen komt het meervoudig vaderschap voor.

DE FULANI

Bij de Afrikaanse Fulani of Fula zijn scheidingen heel gewoon. En na een scheiding krijgt de vader altijd de voogdij. De rol van de vader is om een kind te corrigeren als het iets verkeerd doet. Of het kind luistert, is in de handen van God. Fulani-vaders geven weinig directe zorg aan hun kinderen, maar volgens de antropoloog Paul Riesman zijn deze kinderen zelfverzekerder en sprankelender dan de meeste westerse kinderen, die niet de kans krijgen zich autonoom te ontwikkelen.

KIPSIGIS-VADERS KIJKEN HUN KINDEREN NIET AAN

WESTERLINGEN

Moderne westerse vaders vinden het belangrijk om een nauwe emotionele band met hun kinderen te hebben en hun cognitieve ontwikkeling te stimuleren. Een goede vader is een vader die veel tijd met zijn kinderen doorbrengt en er ook – samen met zijn vrouw – voor zorgt dat de maandelijkse rekeningen betaald kunnen worden. *

IK BEN ALLEEN MET
DE BABY...

WAT NU?

HET IS BELANGRIJK DAT JE ALS VADER AF EN TOE ALLEEN GELATEN WORDT MET DE BABY. SOMMIGE MOEDERS VINDEN HET LASTIG OM DE ZORG OVER TE LATEN AAN IEMAND ANDERS. ZELFS AAN DE EIGEN VADER. WEES IN DIE GEVALLEN EEN ECHTE KEREL. EIS JE KIND OP EN STUUR HAAR MET EEN CREDITCARD NAAR BUITEN.

CHECKLIST

PRAAT TEGEN HET KIND.

WAARSCHIJNLIJK BEGRIJPT HET NIET WAAR JE HET OVER HEBT, MAAR HET GELUID VAN JE STEM IS GERUSTSTELLEND EN FIJN, VOOR EEN KIND

PAK DE BABY OP EN LEG ZIJN HOOFDJE OP JE SCHOUDER. JE KUNT EEN BEETJE WIEBELEN OF RITMISCH DOOR JE KNIEËN ZAKKEN, ZOALS BIJ EEN HELE SLOME VOLKSDANS

DOE KIEKEBOE. VERBERG JE GEZICHT ACHTER JE HAND, HAAL JE HAND WEG EN ZEG: KIEKEBOE!

ZET DE BABY OP JE SCHOOT EN GA SAMEN EEN BOEKJE LEZEN. LEES NATUURLIJK WEL HARDOP EN VAL NIET IN SLAAP

ZING EEN LIEDJE. BABY'S VINDEN HET NIET ERG ALS JE VALS ZINGT OF DE TEKST IMPROVISEERT. EEN BUITENKANSJE